

CARLES BATLLE

La
DOBLE
VIDA
d'OKITA
SŌJI

Columna

CARLES BATLLE
LA DOBLE VIDA
D'OKITA SŌJI

Il·lustracions de Montserrat Mallol

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: JUNY DEL 2022
© CARLES BÀTLE, 2022
DRETS D'EDICIÓ NEGOCIATS A TRAVÉS D'ASTERISC AGENTS
© DE LES IL·LUSTRACIONS DE L'INTERIOR: MONTSERRAT MALLOL
© DELS MAPES: JAN BALLAZ
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2921-4
DIPÒSIT LEGAL: B. 8.726-2022
FOTOCOMPOSICIÓ: AURADIGIT
IMPRES A CATALUNYA - *PRINTED IN CATALONIA*

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com a ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Índex

(Japó)

Hajime II

(Al nord dels Pirineus)

Blanca 29

Neu 135

Eugeni 173

(Al sud de la frontera)

Sôji 185

Okita 319

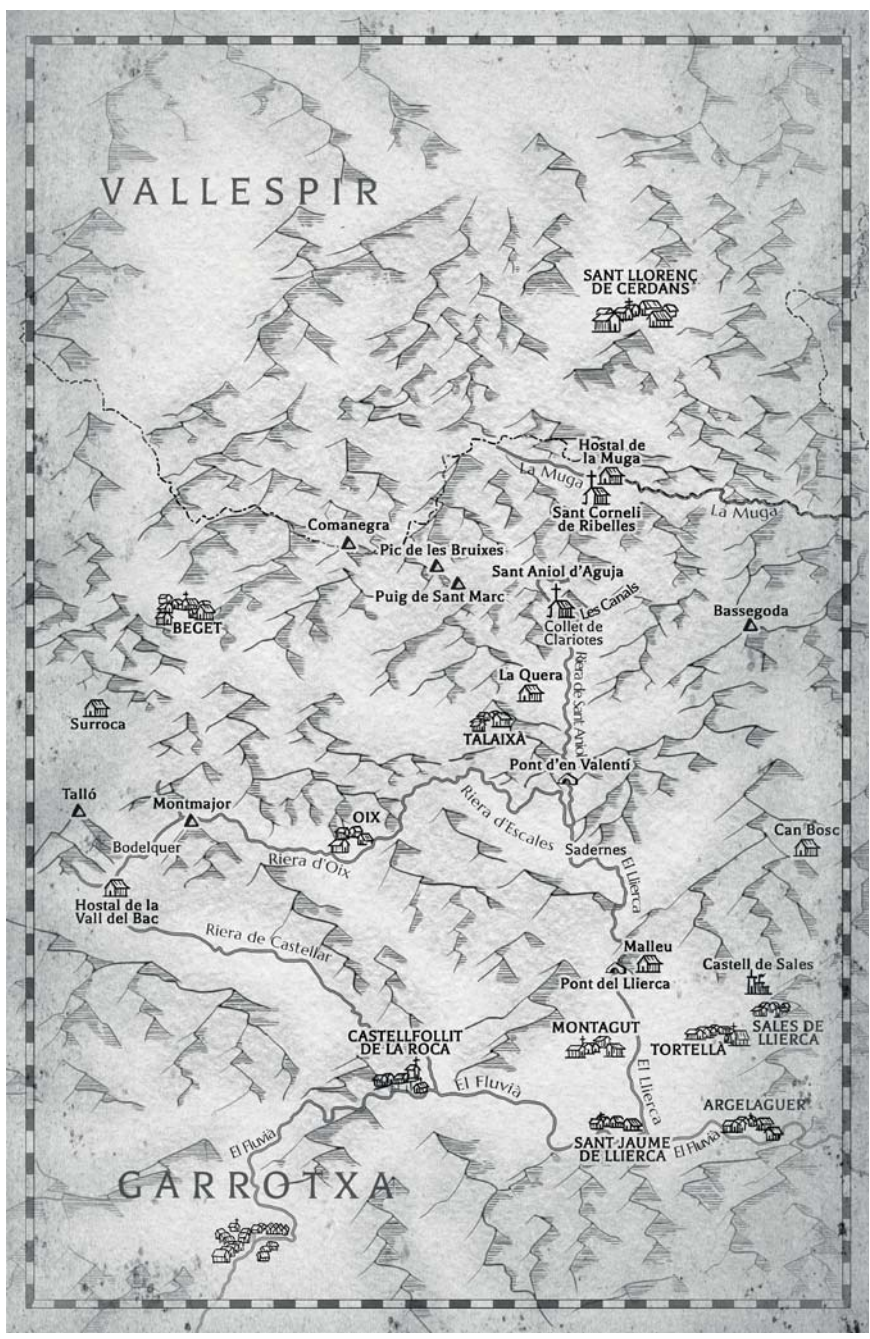
Eugeni. Segona part 389

(Japó)

Hajime. Segona part 447

Postil·la 453

Agraïments 463

VALLESPÍR

SANT LLORENÇ DE CERDANS

BEGET

SANT ANIOL D'AGUJA

TALAIXA

OIX

CASTELLFOLLIT DE LA ROCA

MONTAGUT

TORTELLA

SANT JAUME DE LLIERCA

GARROTXA

Surroca

Talló

Montmajor

Bodelquer

Hostal de la Vall del Bac

Comanegra

Pic de les Bruixes

Puig de Sant Marc

Hostal de la Muga

Sant Corneli de Ribelles

Les Canals

Collet de Clariotes

La Quera

Riera de Sant Aniol

Pont d'en Valenti

Sadernes

Bassegoda

Can Bosc

Malleu

Pont del Llierca

Castell de Sales

SALES DE LLIERCA

ARGELAGUER

El Fluvià

Riera d'Oix

Riera de Castellar

El Fluvià

El Llierca

El Fluvià

Riera d'Escalles

El Llierca

El Llierca

El Llierca

El Fluvià

La Muga

La Muga

Les Canals

Collet de Clariotes

Riera de Sant Aniol

Pont d'en Valenti

Sadernes

Pont del Llierca

MONTAGUT

SANT JAUME DE LLIERCA

El Fluvià

HAJIME

I

Memòries. Maria de les Neus de Bragança.
Viatge al Japó.
24 de gener de 1902. Tòquio

Tot i fer setmanes que deambulo per aquesta terra encantada i que prenc notes i més notes, no és fins avui que m'he decidit a escriure. Els apunts del meu quadernet em recorden el meu trànsit per Nagaoka, Fukushima, Sendai, Nihonmatsu, Kōriyama, Sukagawa, Yabuki i Shirakawa. Com és que gairebé no en recordo res?

Sempre he sabut que, al final del camí, arribaria a Edo. I que el sentit del meu viatge se'm revelaria aquí. Sí, aquí...

Miro cap amunt...

Una gran porta de fusta de color vermell. És imponent, com la façana d'un palau; el bastiment té dos pisos amb plafons i escultures dedicades a Buda, cada pis una teulada, cada teulada quatre arestes. No acabo de decidir si m'agraden o no aquests baixants que s'inclinen amb tan poca convicció: en comptes de precipitar-se cap al buit, s'arquegen, s'amanseixen i, al final, s'enfilen, com si demanes-sin perdó.

Em repenjo en una columna. La fusta és plena d'osques, esgratinyades i estelles. A l'altura dels ulls, hi trobo un petit forat; sembla fet expressament per entaforar-hi el dit.

Ho faig.

Potser en Sōji va tenir la mateixa pensada, algun dia ja llunyà.

Està humit.

Tanco els ulls.

Viatjo per aquest país de neu, però encara no tinc clar si m'hi ha dut l'atzar o m'ha guiat un propòsit. Som al segon any d'un nou segle. Començo a fer-me gran... He invertit tant de temps a veure món abans d'arribar fins aquí!

Trec el dit del forat.

Obro els ulls. Torno a mirar enlaire.

No goso traspasar el portal.

Vagarejo entremig de columnes, gelosies i façanes farcides de carasses grotesques de dimonis i dracs. Trepitjo graons i més graons d'escaires arrodonits; ensopego amb les portes tancades de grans pavellons buits (que no goso profanar); descobreixo, entre els cirerers sense fulla, estàtues escapçades i vells oratoris abandonats de totes mides i colors.

A les muntanyes Hakkōda, al nord de Honshū, una tempesta de neu ha sepultat dos-cents soldats de l'exèrcit imperial (m'ho ha dit el cambrer a l'hora d'esmorzar). És la mateixa tempesta que ha emblanquinat les lloses atrotinades que ara trepitjo... Amb aquest exèrcit, el primer emperador Meiji va vèncer l'últim reducte dels Tokugawa i va proscriure el budisme que els antics governants havien professat.

En Sōji me'n parlava sovint, de la guerra.

Han passat trenta anys! Un temps més que suficient perquè el santuari Zōjō-ji presenti un estat lamentable... Al seu panteó, reposen sis *shōguns** del clan derrotat.

* Governador militar del Japó, amb atribucions de poder gairebé absolut.

La neu em cobreix les botes. La punta humida.

Amb un gest resolut, travesso la portalada i avanço cap a l'interior del recinte. Tragino un tub de pell penjat a l'esquena. Sé que és important que el dugui avui —ho intueixo—, però encara no sé ben bé per què. La cinta que el subjecta em travessa el pit en diagonal, me l'oprimeix una mica, però ja hi estic acostumada. La neu, trepitjada i tornada a trepitjar, m'esquitxa les vores del vestit (m'he posat una ampla *hakama* —uns pantalons faldilla— de color torrat que he comprat a Kōriyama). M'aturo. Colpejo les lloses amb les botes.

El fang glaçat no les vol alliberar.

Assegut al costat de la gran campana Daibonsho —que penja dins d'un porxo atrotinat—, hi ha l'home que m'espera. Tan bon punt em veu, s'alça i s'inclina amb una breu reverència.

És molt alt.

Deu tenir una cinquantena llarga d'anys. Una mica més gran que jo. En Sōji tindria la seva mateixa edat. Un calfred em recorre l'espina...

Ha començat a bufar una brisa gelada que transporta l'agror dels efluis del mar.

—M'heu trobat —diu l'homenàs en un francès més que correcte.

—Saitō Hajime?

Afirma amb un cop de cap.

—No teniu l'aspecte d'un samurai.

L'home somriu i acota la testa.

—La vostra espasa —insisteixo—, com és que no en dueu?

—Ens ho han prohibit.

—Qui?

—L'emperador.

No m'he pogut estar d'arronsar el front. Han passat tren-

ta anys d'ençà de la guerra, però pel que sembla res no ha canviat.

Reculem sense dir res; ell davant, jo darrere.

De sobte, el gegant s'atura. Què passa?... Som darrere el portal. Sembla com si volgués evitar que les nostres passes en pertorbessin l'ombra. Ha tancat els ulls.

Resa?

L'observo sense saber què fer.

No acabo de comprendre com és que aquest guerrer sense espasa ha sabut que jo era a la ciutat. De debò coneixia en Sōji? M'ha escrit una nota proposant-me de quedar. Per què? Què vol? Què busca? I com és que jo he acceptat tan alegrement, si no el conec?... Respiro profundament. Ja n'hi ha prou: ensenyo les dents tot estrafent un somriure i travesso l'entrada.

—Qui passa sota la gran porta de Sangedatsumon —murmura Saitō Hajime sense moure's de lloc ni badar les parpelles— deixa enrere les males passions: l'avarícia, l'odi i la insensatesa.

—No patiu, Saitō San —menteixo—. Sé perfectament per què m'heu fet venir.

Ell obre els ulls.

Jo amago les dents.

Ens endinsem per carrerons poc fressats a recer del vent. L'home camina de pressa, cap avall, cap al riu. Jo no goso preguntar res. Trepitgem neu verge. Darrere nostre, la gran Daibonsho comença a repicar lentament: sis cops, com cada capvespre.

Inesperadament, el samurai s'atura i es gira:

—M'agrada el vostre nom... El nom que no feu servir.

—El nom que no faig servir?

—El vostre nom és un presagi de felicitat.

—A quin nom us referiu?

—He sentit a parlar tant de vós!

—Però quin...

—Bé, «sentir» no és la paraula.

L'home inspira profundament. El darrer repic de la campana s'enlaira sense destorbs:

—*Yuki*... Neu.

—Com dieu?

—El vostre nom: Neu.

Trigo una estona a respondre:

—Tothom em diu Blanca.

—Tothom no —replica el samurai.

El riu Sumida refulgeix il·luminat per una lluna vella i prenyada.

Saitō Hajime em fa pujar en una barca de passatge. L'estela de l'astre nocturn rebota en l'aigua assossegada. Dempeus dalt del bot, dos barquers empenyen, frenen i redrecen amb l'ajuda d'una perxa. Suen. Remunten el corrent. N'hi ha un que taralleja una melodia repetitiva i enganxosa. Prenc una petita copa del cofre destinat als viatgers. Hi aboco sake. Un raig ben generós d'una ampolla folrada de cordill.

Després, em desplaço cap a la proa. Per res del món voldria que el tendal de l'embarcació em privés de veure la pàl·lida carassa de la nit. Jugo a atrapar-la dins la meva copa... No és fàcil. La barca em bressa.

Ell em contempla; sembla sorprès:

—La lluna i el cove. És un joc d'enamorats, una vella tradició japonesa.

—D'enamorats?

—Sí.

—No ho sabia... He de reconèixer que no és el primer cop que hi jugo.

Buido la copa d'un glop.

La travessia ha estat llarga i tranquil·la. Hem abandonat l'embarcació en un dels decaiguts molls d'Asakusa. Travessem els carrerons del barri.

S'ha fet fosc.

Caminem com si fèssim tard. El samurai que em guia es gronxa enfilat en unes sandàlies de fusta. Dos travessers d'una alçada excessiva aïllen les soles de la mullena. Ja fa setmanes que m'hi fixo, en aquesta mena d'esclòps. No semblen gaire còmodes: entre el dit gros i el dit llarg, tenen collada una cinta que subjecta els peus a la plataforma; calen mitjons vellutats per protegir-se del fred i, a més, la cinta tiba els peücs. Deu ser per això que els japonesos caminen d'una manera tan grotesca. He de reconèixer, tanmateix, que l'aire del meu acompanyant és diferent del de la resta: ignora el fred i la neu. Ensenya el peu nu: té la pell rosada, els dits serrats i les ungles polides.

Em deixo portar...

Les cases són de fusta grisosa, com en la majoria de localitats que he visitat al Japó: un pis damunt d'un altre, els ràfecs a tocar dels caps, les teulades que s'encabriten... Sempre les teulades... De mica en mica, s'han anat encenent fanalets i lluminàries. Hi ha botigues i paradetes a banda i banda, tot al llarg del carrer. S'hi venen joguines, porcellanes, fanals, animalons i teles. Decideixo comprar uns mitjons gruixuts en un petit establiment entaforat en una planta baixa. Em fa gràcia que la botiguera s'estigui asseguda a terra (en una plataforma que sura dos pams per damunt del nivell del carrer). No sé si he d'entrar o si he de comprar des de fora. Em trec una bota i, tot fent tentines damunt la neu, m'emprovo la funda que m'ofereixen.

Per fi una mica d'escalfor!

Les botes ja no semblen tan humides.

Ni la nit tan fosca.

De mica en mica, els colors i les olors s'han anat intensificant i barrejant. Paradetes de menjar! Tothom pregona

la seva mercaderia: albergínies!, moniatos!, brots de bambú de Meguro!, lotus!, verat a la graella!, crancs i petxines!, navalles!

M'hi deixo embriagar.

Em sento feliçment desorientada. On anem? Hem remuntat el veïnat d'Asakusa i hem vorejat els límits de Yoshiwara —el barri del pecat— (de fet, acabem de passar per davant del temple d'Ōtori). No sé com podré tornar al port de Yokohama des d'aquí. Però això, ara, tant se val: estic convençuda que el meu marit ja no m'hi espera...

No tinc por.

El balanceig del guerrer em resulta ridícul i alhora entranyable, em transporta a un altre moment de la meua vida. Un moment que no sé si vull recordar.

Però, malgrat tot, m'hi deixo gronxar.

Ens hem aturat davant la porta d'una vella caseta d'un sol pis.

Saitō Hajime fa córrer una rústega porta de taulons cap a la dreta. A l'interior, algú ha encès un parell d'espelmes. La temperatura és agradable. Ell entra de genollons, es treu les sandàlies i, amb la mà estesa, em convida a acompanyar-lo.

No dubto. Sec al caire de l'entrada i em trec les botes. Mig de genolls mig a quatre grapes, m'arrossego fins al tatami que el meu amfitrió m'assenyala amb cortesia.

M'assec damunt dels talons.

A un costat, enfilat en un sòcol de laca negra, reconec la fornícula tradicional del *tokonoma*. L'altaret de la casa conté un rotllo plegat de paper d'arròs, una petita daga, una capsa de fusta i un retrat en blanc i negre. De lluny, no se'n distingeixen els detalls, però diria que es tracta d'un guerrer.

De sobte, del no-res, apareix una velleta amb una safata a les mans. Damunt la safata, dos bols que fumegen. L'anciana ha fet córrer un paravent enreixat, de fusta lacada, bellíssim, amb motius florals gravats en relleu. Mal il·luminat per

la llum vacil·lant i l'embruix de les ombres, el paper translúcid que cobreix la porteta fa pensar en la vela arborada d'un navili de guerra.

—És *shōji* —exclama el meu amfitrió.

Me'l miro perplexa.

—Parleu d'Okita? —balbucejo.

L'home riu per primer cop des que ens hem trobat al temple. La velleta ha repartit els bols. Sopa de miso.

—*Shōji* —aclareix Saitō— és el nom d'aquest tipus de tancament. Està decorat de manera artesanal amb motius de paper *karakami*. Ho tenen gairebé totes les cases del país. —El samurai agafa la porcellana i s'hi escalfa les mans—. Però també és cert que aquesta va ser la llar d'en Sōji. D'Okita Sōji, sí.

Alço la meva tassa i hi amago el rostre.

M'escaldo les entranyes.

—Crec que me'n vull anar —murmuro després d'un breu silenci.

—Va ser la *seva* llar, però ara és la *meva* —puntualitza el japonès conscient de la meva torbació.

Jo inspiro profundament i alço una mica la veu:

—Me n'hauria d'anar.

—N'esteu segura?

—Sí, crec que me'n vull anar.

—Però necessiteu que us ho digui, no és cert?

—No sé de què parleu —sento que li dic.

—«Sé perfectament per què m'heu fet venir» —m'es-carneix.

—Me'n vaig.

—En Sōji no us va trair.

—Què?

—Necessiteu que us ho digui: en Sōji no us va abandonar.

Em poso dreta. Tremolo.

L'amo de la casa xarrupa la sopa amb els ulls clucs. Em-passa amb fruïció. Deixa el bol damunt l'estoreta... Jo reculo cap a l'entrada, però ell no s'immuta. Enretiro la fusta a poc a poc. La lluna brilla com la fulla d'una espasa atrapada en el gel. L'esclat de la neu em fibla a la nineta. Gemego, en soc conscient. Faig visera amb la mà, m'ajupo una mica. Tot cruix.

—És tan... És...

—Com és? —demana Saitō sense moure's del lloc.

—Com una catifa de núvols —responc d'esma—. És tan suau!

—Parleu amb mots que no són vostres —em renya sense acritud—. Només veieu el que us han dit que heu de veure.

—No us entenc.

—Per què us quedeu amb la primera idea que us ve al cap?

Serro els punys. Em giro d'una revolada:

—No cal que us hi esforceu, sé què voleu dir. En Sōji no va complir la seva promesa!

El gran mantell de glaç espetega en silenci.

—Voleu saber què hi ha a la capsa del *tokonoma*? —em pregunta.

Inspiro. L'esperit em demana de fugir cap a la neu, però el cos s'hi rebel·la.

Em desplaço altre cop fins al tatami de palla. M'assec davant del bol de miso, que encara fumeja. En bec un glop.

—És ell, l'home del retrat? —balbuceo.

—Es deia Okita Sōjiro —alça la veu i adquireix un to solemne—, era fill d'una noble estirp de samurais.

—Això ja ho...

—Als nou anys, ja s'entrenava al Shieikan de la família Kondō; als disset, ja dominava totes les tècniques de l'escola. Va esdevenir entrenador principal del *dojo* i, amb molt poc temps, l'espasa més reconeguda del Japó. Era el meu amic. Teníem els mateixos anys. Sempre somreia...

—El seu somriure... —exclamo amb un fil de veu.

Però no em deixa acabar la frase:

—Somreia, sí, però era estricta amb els deixebles i implacable amb els enemics.

—Ho sé.

—Era obsessiu amb la neteja.

—Sí...

—Quan es va integrar al Shinsengumi* i vam marxar cap a Kyoto, es va escurçar el nom. Sōji. La seva tècnica amb l'espasa...

—«Espasa sense llum». L'he estudiada —interrompo amb un punt d'orgull—. També conec la seva estocada en tres moviments.

—En soc perfectament conscient. Vós també sou una samurai.

M'estremeixo en sentir els mateixos mots que ell va pronunciar aquell dia, l'últim dia, aviat farà trenta anys.

—I com n'esteu tan segur?

—Obriu la capsa i ho entendreu tot.

—El *tokonoma*?

—Ja fa estona que us la mireu... Ja fa estona que us crida.

Dubto. Només un instant. M'alço i m'acosto a l'altaret. A la fotografia, Okita Sōji no és ben bé el Sōji que jo vaig conèixer. En comptes de la seva llarga i espessa cabellera negra, duu bona part del cap afaitat; els pocs cabells que li resten els recull en una cueta que no acaba de penjar. Se'l veu molt jove. No puc evitar de passar els dits per la superfície de la imatge... obro la capseta. A dins, hi ha un lligall de papers doblegats, els uneix una cinta vermella. Semblen cartes.

—Què és...

* Grup selecte de samurais que vetllava per la seguretat dels Tokugawa a Kyoto.

Em giro amb els papers a la mà... Saitō Hajime ja no hi és: ha desaparegut cap a l'interior de la casa. Abans de sortir, ha tingut la deferència de tancar la porta del carrer. La neu ha deixat de temptar-me ja fa estona.

M'assec molt lentament. Bec un glop de sopa.

Desfaig la llaçada. De primer, una targeta. S'hi poden llegir un parell de frases:

París, agost de 1883

Benvolgut Saitō Hajime,

Seguint l'última voluntat del meu difunt marit, Eugeni Collache, us faig arribar aquest paquet de cartes. Espero que seran del vostre interès. Molt cordialment.

Agustina Maria Blanc

1883... Han passat gairebé dues dècades...

El nom del difunt em fa remoure les entranyes.

Prenc el primer sobre. L'obro. En trec uns retalls de premsa i quatre fulls grogosos (sí, els signa Collache). Deixo els retalls a banda i començo a llegir la carta.

París, juny de 1883

Benvolgut Saitō Hajime,

No succeeix sovint que el carter us dugui, de més enllà del temps, les paraules d'un difunt. No patiu, no soc una ànima en pena. Us puc ben assegurar que la mà que guia la meva ploma és feta de carn i de sang, i que els meus pulmons encara alenen. I això no obstant... En l'hora tranquil·la en què llegireu els meus mots, jo ja no seré d'aquest món. Un mal lleig em rosegava les entranyes. No em queda gaire temps. Res a fer.

He viscut catorze anys de propina. Res a dir.

No és per això que us escric.

O, de fet, sí. És a causa del meu trànsit que em veig en la necessitat de fer-vos arribar aquestes lletres. No voldria que caiguessin en mans poc dignes. Tòtes elles parlen de les vivències,

els pensaments i l'enyor d'un bon amic vostre. Un honorable samurai que va viure i va morir a l'altra banda dels oceans.

Okita Sōji.

Sí, un altre mort que ressuscita. Un altre ressuscitat que mor.

...

No tinc paciència per seguir llegint els fulls que falten. Aparto la carta de Collache i, amb els dits tremolosos, busco un altre sobre dels de la pila. En trec un full i en comprovo l'autoria.

M'eixorda el batec del cor.

El retrat del *tokonoma* m'observa.